

#87 Floris van den Berg

studio
PLANTAARDIG

28 februari 2025

#87 "Ik ben filosoof, dus ik ben veganist" - Floris van den Berg

Meer info en luisteren op:

<https://studioplantaardig.nl/Podcast/87-ik-ben-filosoof-dus-ik-ben-veganist-floris-van-den-berg/>

00:00:09 Esther Molenwijk

Verbeter de wereld met vork en mes. Mijn naam is Esther Molenwijk en dit is Studio Plantaardig. 'Ik ben filosoof, dus veganist', aldus mijn gast van vandaag, Floris van den Berg. Hij is docent milieufilosofie aan de Universiteit van Utrecht en hij schreef maar liefst 20 boeken, waaronder 'Filosofie voor een betere wereld', 'Groen liberalisme' en 'De vrolijke veganist'. Hij noemt zichzelf vrijdenker, atheïst, liberalist, naturalist en humanist. De afgelopen jaren veroorzaakte hij flink wat controverse met zijn uitgesproken kritiek op de woke beweging. Hoe verhouden al deze overtuigingen zich tot de dierenemancipatie waar hijvoor pleit? Nou Floris, daar gaan we over in gesprek. Leuk dat je er bent!

00:00:56 Floris van den Berg

Dankjewel. Ja, om te beginnen, jij schreef het boek 'De vrolijke veganist' en ook 'De vrolijke naturalist', 'De vrolijke feminist', laten we eens even bij dat vrolijk beginnen. Ben jij een vrolijk mens? Nee, ja, in die zin misschien wel, maar ik denk dat, al die vrolijkheid, al die boeken, dat gaat eigenlijk ook over dat er obstakels zijn voor die vrolijke wereld. Dus ik denk dat een feministische wereld, dus waarin er gelijkheid tussen man en vrouw is, waar vrouwen zich mede kunnen ontplooiën, dat dat een vrolijkere wereld is dan wanneer dat niet het geval is. Ik denk dat een wereld waarin dieren niet op massale wijze worden geslacht, en vrolijkere wereld is dan met. Hetzelfde met 'De olijke atheïst'. Ik denk dat de wereld zonder religie een vrolijkere wereld is, en ik denk dat, tot slot, met de naturalist, dat de wereld waar we wat normaler omgaan met bloot, dat dat een vrolijkere wereld is, dan wanneer dat niet het geval is. Dus in die zin streef ik naar een vrolijke wereld, maar er zijn veel obstakels.

00:01:54 Esther Molenwijk

Ja, maar dat klinkt ook alsof er een soort paradox in zit, dus het weten dat we daar naartoe zouden moeten, dat maakt je niet direct vrolijk, maar als we daar daar zouden zijn, zou het een vrolijke wereld zijn.

00:02:06 Floris van den Berg

Ja. Dat denk ik ja.

00:02:08 Esther Molenwijk

En hoe ziet.., het feit dat je zegt 'ik ben niet per se een vrolijk mens', hoe ziet dat er dan uit?

00:02:14 Floris van den Berg

Nou, ik bedoel, kijk, in mijn eigen persoonlijke leven ben ik best vrolijk, maar als filosoof ben ik eigenlijk alleen geïnteresseerd in leed en niet in vrolijkheid, in dingen die obstakels zijn voor.., die leed veroorzaken bij andere mensen of bij andere dieren en wat we daaraan kunnen doen. dus dat is waar ik mij op focus. En het maakt me dus niet of het mensen of dieren zijn, dus vandaar al die.. En dan focus ik me op dingen die eigenlijk heel makkelijk zijn, dus niet.., ja, ik bedoel, kijk, de honger in Afrika oplossen, dat is heel lastig, maar de dierenholocaust in Nederland oplossen, is heel makkelijk. Of in theorie is het ook makkelijk om van religie af te komen, in de praktijk moeilijker, maar dat zijn allemaal dingen die low budget gewoon kunnen, als we een beetje fatsoenlijk nadenken.

00:03:01 Esther Molenwijk

Vind je dat er te weinig vrolijkheid is in de wereld?

00:03:06 Floris van den Berg

Nou, er is ook wel vrolijkheid, hè, maar kijk, vrolijkheid maakt niet.., je kunt vrolijkheid niet wegstrepen tegen het leed dat er is en er is onnoemelijk veel onnodig leed op de wereld. En ik vind dat wij hier, of tenminste, laat ik voor mezelf spreken, kijk, ik vind mezelf heel gepriiviligeerd, in die zin, ik leef een heel makkelijk leven in rijkdom, vrijheid, comfort, en ik sta op de schouders van een heleboel andere mensen hè, ik noem mezelf altijd wel een intellectuele dweng, maar ik sta gewoon op de schouders van anderen. en, ik heb dus tijd en gelegenheid om mij in te zetten voor het voorkomen van onnodig leed en dat wil ik daarom doen. Kijk, ik had ook mijn tijd, kijk, aan andere dingen kunnen besteden, aan kunstgeschiedenis ofzo, ook mooie dingen, maar ik denk.., ik voel ook een soort verantwoordelijkheid, omdat ik die kennis heb en de tijd heb en de gelegenheid heb om dat te doen. Dus daarom streef ik ernaar om Nederland het eerste veganistische land ter wereld te maken en de Universiteit Utrecht, de eerste Veganistische Universiteit van Nederland en om überhaupt de bio-industrie uit de hele wereld te krijgen.

00:04:15 Esther Molenwijk

Ja, want jij zegt en dat vind ik een stevige, stellige, bijzondere uitspraak: 'Ik ben filosoof, dus ik ben veganist.'

00:04:23 Floris van den Berg

Ja, filosofie gaat over kritisch nadenken en je kan niet kritisch nadenken en niet veganist zijn. Kijk, er zijn na-

studio PLANTAARDIG

tuurlijk wel mensen die slimme dingen over filosofie zeggen, maar ik vind dat je, als je zegt dat je filosoof bent, dat daar dus uit volgt dat je dus nadenkt over je eigen leven en over dingen die je kan weten. En als je dan niet veganist bent, dan is er dus iets enorm misgegaan. Zelfde natuurlijk geldt ook, ik ben filosoof en dus atheïst, als je dan..., als je kritisch nadenkt en je gelooft nog steeds in een fabeltje van God, dan is er ook iets misgegaan. ik meen het serieus en dat betekent dus dat het aantal filosofen in Nederland dus ongeveer 1/100e is of 1/1000e is van het aantal mensen dat filosofie studeert.

00:05:07 Esther Molenwijk

Jij vindt eigenlijk dat iedereen die zichzelf filosoof noemt, maar die geen veganist is, die vind jij geen filosoof?

00:05:13 Floris van den Berg

Nee, klopt.

00:05:15 Esther Molenwijk

En, wat is er dan..., wat gaat er dan mis in jouw ogen? Zijn die mensen niet slim genoeg?

00:05:20 Floris van den Berg

Jawel, nou, kijk, slimheid en en kritisch nadenken hebben niet zoveel met elkaar te maken. Dat denken we altijd. Je hebt ook heel slimme mensen die theoloog zijn, die in God geloven. Ik bedoel: Je hebt domme mensen die niet in God geloven, die wel veganist zijn. Dus dat gaat niet met elkaar op, maar kritisch nadenken betekent dat je dus ook moet durven toepassen van het nadenken en niet alleen maar binnen een bepaald domein. En ik vind met name, filosofie gaat dus over hoe moet ik leven en wat is goed, nou ja, dan kun je in Nederland niet..., het kan ook niet zijn dat je het niet weer meer, zeg maar, dan plaats je jezelf ook buiten het spel, als je niet goed geïnformeerd bent. Dus, ik meen het echt serieus, echt, mensen denken dat ik een grap maak, maar ik vind echt dat als je jezelf filosoof noemt en je bent geen veganist, dat is gewoon categoriefout en ik schaam mij dus echt voor filosofie en filosofie-opleidingen dat het niet een consequenties is. Ik zeg ook tegen mijn studenten: 'Jongens, het enige is, als ik filosofie doceer, of je het begrepen heb, is als je aan het eind veganist bent, al heb je een 10 voor je examen, maar je bent geen veganist, dan beschouw ik dit onderwijs als volledig mislukt. Dat betekent, zeg ik ook altijd, dat de kans dat dit college volledig mislukt vrij groot is, dus ik heb ook geen vertrouwen in onderwijs, of in filosofie, ja, ik heb er eigenlijk heel weinig vertrouwen meer in, zeg maar, maar ja..

00:06:48 Esther Molenwijk

Maar ben je dan eigenlijk niet gewoon een activist?

00:06:51 Floris van den Berg

Nou, dan is de vraag wat is filosofie? Filosofie gaat over het streven naar goed leven en dat heeft dus ook consequenties.

00:06:57 Esther Molenwijk

Even terug: Gaat filosofie over streven naar goed leven? Is dat niet eerder de ethiek, want filosofie gaat toch ook over..

00:07:03 Floris van den Berg

Ethiek is een vak in de filosofie.

00:07:05 Esther Molenwijk

Ja ja, maar de filosofie an sich gaat toch over verschillende blikken op de waarheid?

00:07:11 Floris van den Berg

Tja, er is maar één waarheid en er is maar één ding wat waar is, zeg maar, ik geloof niet in dat er meerdere waarheden zijn. Mensen hebben wel meerdere waarheden, maar de ene is echt waar en de andere is niet echt waar. Ik bedoel, als je in God gelooft, dan zit je fout, dan ben je verdoemd. Met denken kun je makkelijk verdwalen en dus vlees eten of carnisme is een dwaalweg, geloof is een dwaalweg, nou, er zijn heel veel dingen die dwaalwegen zijn. En, filosofie moet je juist helder op het pad houden. Maar goed, binnen de filosofie zijn ook weer heel veel dwaalwegen en ik vind dat je moet durven denken en dat heeft consequenties. En dat betekent dus ook dat je heel veel kritiek op collega's hebt en dat je daarom...

00:07:51 Esther Molenwijk

En jij, jij ziet geen ruimte voor een andere filosofie, een andere mogelijkheid om te kijken naar, nou, bijvoorbeeld hoe we met dieren omgaan of inderdaad, hoe we met religie omgaan?

00:08:02 Floris van den Berg

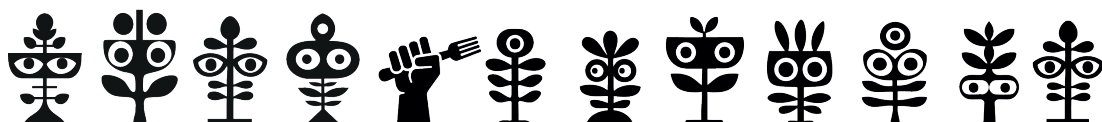
Er zijn natuurlijk ook wel filosofen die voor de slavernij zijn of voor kolonialisme, maar ik bedoel, kom op, dat vind ik onethisch, zeg maar, dus iedere..., nogmaals, als je geen veganist bent, dan ben je dus voor de dierenholocaust, dan ben je dus voor het onnodig toebrengen van het leed, dan ben je immoreel. Ik zeg al 'iedereen die carnist is, is een immoreel monster'. Dat is gewoon, dat ben je., dat kan niet anders. Het klinkt..., en daarmee plaats je jezelf wel buiten de samenleving als je dit zo zegt, maar het is waar.

00:08:33 Esther Molenwijk

Ik ben een beetje verbluft. Ik vind het wel.. Ik vind het interessant en heel stellig inderdaad.

00:08:37 Floris van den Berg

Daarom krijg ik dus ook geen podium, omdat mensen dit niet willen horen, want ik ben niet van de..., van het

studio PLANTAARDIG

zacht inmasseren, we gaan 100 stappen naar veganisme zetten.

00:08:46 Esther Molenwijk

Ja, en wat is de kritiek van filosofen op jou?

00:08:52 Floris van den Berg

Dat ik activist ben, maar dat klopt ook. ik ben activist, maar ik ben wel een filosofisch activist. Ik vind dat als je gaat nadenken, dat je dan ook..., dat noemen ze wel eens de eerste wet van de filosofie: Het kan niet zo zijn dat je gaat nadenken en je gaat argumenteren, dat je denkt, je komt uit bij een conclusie, dat je denkt, 'ja, alle argumenten zijn goed, maar ik heb geen zin in die conclusie'. Ik bedoel, als je durft te gaan nadenken, dat betekent dat je ook consequenties moet nemen. Dus, ik heb ook in mijn leven..., ik had nooit gedacht dat ik veganist ging worden, maar ik dacht 'ik wil filosoof worden en ik wil gaan nadenken en dat heeft dus blijkbaar consequenties' Dat heeft consequenties ook dat ik niet meer vlieg, dat heeft consequenties dat ik geen auto heb, dat heeft consequenties voor alles wat ik doe. En ook dat ik dus de hele dag, of tenminste een groot deel van mijn tijd, besteed om om dit allemaal uit te leggen aan mensen, terwijl ik ook gewoon zelf een boekje had kunnen lezen.

00:09:42 Esther Molenwijk

Zullen we eens even gaan nadenken samen en eens even die route maken waarom jij zegt dat je als filosoof..

00:09:47 Floris van den Berg

Want zo moeilijk is het niet.

00:09:49 Esther Molenwijk

Als ik het goed heb uit jouw boek zijn er eigenlijk twee kernpunten en dat is aan de ene kant de uitbreiding van de morele cirkel en aan de andere kant, wat jij noemt, het lijdensaxioma, het speciësisme. Dat zijn de twee theorieën waarmee jij op veganisme uitkomt. Misschien kun jij dat toelichten?

00:10:05 Floris van den Berg

Ja, dat is het idee, kijk, het gaat erom wat, welke dingen hebben waarde. Wat is dat wat waarde heeft? Dat noem je in filosofie de axiologie. Wat, welke dingen hebben waarde? Nou, dan kun je zeggen, vroeger was natuurlijk het idee, mensen hebben waarde, of nog kleiner, mannen hebben waarde of witte mannen hebben waarde. Dat is over de tijd uitgebreid, omdat mensen gingen van 'wat is nou een criterium om te zeggen, dit hoort bij de morele club en dat niet'. Nou, en het beste argument wat er is, denk ik, is het idee van 'nou, het gaat erom, kan een wezen lijden, ja of nee, kijk, als ik op tafel klop, dan doe ik niet echt iets, als ik de tafel tenminste niet in tweeën hak, fout, maar als de tafel kan lijden en ik zou de tafel expres pijn doen, dan zouden we zeggen, 'dat is niet goed'. Dus, wezens die kunnen lijden,

die hebben zelf belang bij dat ze niet onnodig lijden. Dat zit ingebakken in het wezen zelf. En als mens hebben wij..., door onze ratio kunnen wij dus besluiten wel of niet rekening te houden met het lijden van andere wezens. En ethiek betekent dus dat je dat dus doet, dat je zegt van 'nou, ik ga dus..., mijn ethiek besluit dat alle wezens die kunnen lijden, en ik ga niet onnodig die wezens leed berokkenen'. Nou, en wat is onnodig? Daar kunnen we het ook over hebben. Maar een van de dingen is dat, er waarschijnlijk altijd een grijs gebied tussenzit waar je niet uitkomt. maar je kan wel nu zeggen dat, nu in onze huidige samenleving, is het volledig onnodig om dierlijke producten te gebruiken om een gezond en goed leven te leiden. En dat gaat dus niet alleen over eten, maar ook over wat voor schoenen je draagt. En dat betekent dus, ja, daaruit volgt dus dat, als je de morele cirkel uitbreidt tot alle niet menselijke dieren, dat je die dus ook in in je morele cirkel sluit, net als dat je ze..., nou, kijk, vroeger zeiden we 'alleen mannen' en nu zeggen we 'ook vrouwen' en toen zeiden we 'ja, homoseksuelen zijn ook mensen, die moet je niet vermoorden'. Nou, volgende stap is niet menselijke dieren en toekomstige generaties. En, het is wel grappig dat..., oh, ja, we hadden het net over intellectueel of intelligent. Dit kan ik altijd in 10 minuten uitleggen aan elke groep, ook aan 8-jarigen, maar die 8-jarigen die trekken daar gelijk eerder de conclusie uit 'oh ja, dan moet ik ze dus niet eten' en hoe ouder en hoe hoger opgeleid mensen zijn, die gaan dan allemaal rationalisaties verzinnen waarom dat dan niet zo is of of absurde scenario's van 'wat als je op een eenzaam eiland zit en je hebt niks te eten'. Ja, prima allemaal, maar dat geldt dus niet voor wat je dus nu zometeen gaat eten.

00:12:48 Esther Molenwijk

Jij zegt eigenlijk daarmee: Veganisme is de enige logische conclusie, want daarin doe je niemand pijn. Wat ik dan vaak terug krijg: Je hebt natuurlijk allerlei glijdende schalen. Ik heb vanochtend koffie gedronken die waarschijnlijk is geteeld met bonen, waar misschien wel mensen onder vrij slechte arbeidsomstandigheden hebben gewerkt en ik weet eerlijk gezegd ook niet zeker waar mijn bloesje, in wat voor soort sweatshop, dat is gemaakt, dus er zit altijd.. Deze druiven hier, moet ik eerlijk zeggen, zijn niet biologisch die hier voor ons neus staan. Er zit altijd een soort van glijdende schaal in van leed dat je een ander of het milieu toe doet. En, waarom is die grens voor jou zo heel hard van 'veganisme is het enige juist en anders ben je een moreel monster', zei je eigenlijk?

00:13:29 Floris van den Berg

Ja, dat meen ik ook echt. Ik bedoel, dat is echt, ik vind het ook heel moeilijk om met vleeseters om te gaan, hè, ik bedoel, echt, ik vind dat heel moeilijk, ik kan eigenlijk ook niet in een supermarkt zijn waar de dierlijke producten zijn. Ik moet zeker niet in een winkelwagen-

studio PLANTAARDIG

tje kijken, want anders heb ik een kans dat ik iemand op zijn bek wil timmeren. Ik bedoel, echt, ik moet echt mezelf inhouden, want ik zie het echt als immoreel. En dat betekent ook dat mensen waarvan ik houd dat ik die ook echt immoreel vind, zoals mijn eigen ouders. En ze luisteren ook echt voor geen centimeter, mijn vader in ieder geval.

00:14:00 Esther Molenwijk

En, hoe kun je van iemand houden die je immoreel vindt?

00:14:03 Floris van den Berg

Ja, dat is moeilijk, maar dat kan..., ik bedoel, ja, en trouwens mij zoons ook, die vind ik ook immoreel, die zijn vegetariër en die vind ik immoreel. Ja, en ik kook dus ook niet voor ze. Ik bedoel, ik kook wel voor ze, verga-nistisch, maar ik vind het ook weer heel teleurstellend dat zij dus alles weten. Kijk, ze zijn niet mijn eigendom, ze zijn volwassen nu, maar ik vind ze wel emoreel en ik vind het ook echt zo onbegrijpelijk.

00:14:30 Esther Molenwijk

Ja en dan probeer ik toch, hoe doe jij dat in je hoofd? Sluit je dat af of ben je daar dagelijks een strijd voor aan het voeren?

00:14:37 Floris van den Berg

Nee, als je dat doet, dan houd je geen familie en vrienden meer over natuurlijk, hè, maar als je het me vraagt en ik bedoel, zoals nu, dan vind ik het wel. Je gaat niet zeggen van 'ja, ik houd van ze ja, daarom vind ik het..'. Nee, ik vind het nog..., ik vind het echt immoreel wat ze doen en ik schaam me kapot dat ze dat doen en ik begrijp niet waarom ze dat doen. Ja, ik begrijp wel alle sociale en psychologische redenen, maar echt, ik denk dan ook 'wat heeft het dan voor zin?'.

00:15:01 Esther Molenwijk

Laten we even luisteren naar het volgende, dat is een fragment van Tobias Leenaert, jou wel bekend, hè, hij is vegan strateeg, schrijver, dierenactivist en ik heb hem gevraagd welke vraag hij aan jou heeft. En toen kwam die met het volgende.

00:15:15 Tobias Leenaert

Ik heb veel respect voor Floris en bewondering voor het feit dat hij al meer dan 20 boeken geschreven heeft. Ik vind hem een heel dappere filosoof. Hij is recht-toe-rechtaan. Het enige wat ik hem zou willen vragen is of hij nog altijd mensen die vleeseeten immorele monsters noemt en of hij dat ook zou blijven doen, mocht hij weten dat dat niet de beste manier is om mensen aan te spreken.

00:15:45 Floris van den Berg

Ja, grappig, ja ik bewonder Tobias natuurlijk ook zeer,

maar eigenlijk, ik hoor twee vragen. Kijk, van 'vind ik dat' en 'is het de beste manier om mensen aan te spreken'. Op het eerste is het antwoord 'ik vind het'. En het tweede antwoord is 'nee, het is niet de beste manier om mensen aan te spreken' en ik ga dat ook niet elke keer dat ik mijn zoons zie of mijn vader zie of mensen zie, zeggen. Maar ik vind, en dat is misschien ook het hele verschil tussen Tobias en mij, ik ben primair een filosoof en ik vind ook wel dat ik mijn best doe om de wereld te veranderen, maar primair gaat het om waar de bakens liggen, zeg maar, waar we heen moeten. Dus daarom zie ik me ook..., daarom, het commentaar wat heel veel op mij wordt gegeven 'dat het niet effectief is wat ik doe', dan denk ik altijd van 'is het wel effectief wat jullie doen dan', maar goed, dat is dan een tweede. Maar ik bedoel, dat is ook niet mijn primaire doel, ja, heel klein beetje. Als het me tegenwerkt, kijk, als ik een lezing gegeven heb en iedereen gaat daarna naar de McDonald's, dan ga ik wel denken van 'oke..'. Maar mensen hoeven mij niet aardig te vinden, of, dat is niet waar ik naar streef, hè, ik bedoel, ik ben geen influencer die zoveel mogelijk likes wil of denkt 'ze moeten me aardig vinden', want de meeste mensen vinden mij een eikel en intolerant en dogmatisch, ja, dat mag je vinden. Maar ik denk altijd van 'zo kom ik over', maar bij sommige mensen duurt het gewoon 10 jaar en dan valt het kwartje wel.

00:17:14 Esther Molenwijk

Dus jij hebt wel het idee nog steeds dat het effectief is om zo..., laten we zeggen met gestrekt been..

00:17:19 Floris van den Berg

Nee, niet effectief. Er is geen effectief. Het aantal veganisten is nog steeds heel klein. De bio-industrie is groter dan ooit, dus zeg maar, wie is er wel effectief? Zijn andere mensen dan wel effectief, omdat het.. Er is geen effectief, dus Het is flauw om te zeggen dat ik niet effectief ben. Er is gewoon niks wat effectief is. Sorry, dat was niet tegen jou bedoeld natuurlijk.

00:17:38 Esther Molenwijk

Nee, dat snap ik, maar ik hoor frustratie.

00:17:41 Floris van den Berg

Ja, tuurlijk, ik ben fucking gefrustreerd, ja, en ik ben ook heel eng boos op iedereen die het had kunnen weten. Ik doceer op een milieuinstituut waar iedereen al weet hoe slecht de intensieve veehouderij... Denk je dat daar niet veel veganisten zijn? Ook niet.

00:17:56 Esther Molenwijk

Heb jij door de jaren heen ook geen ontwikkeling gezien daarin?

00:18:01 Floris van den Berg

Ja, babysteps, ik bedoel, er zijn nu.. Kijk, maar voor mij bestaat een vegetariër niet. Een vegetariër is een

studio

PLANTAARDIG

lege optie, hè, dus mensen vinden dat.., of flexitariër of vegetariër of pescotariër, zijn allemaal canisten die allemaal nog deel uitmaken van de, wat ik dan dierenholocaust noem, of niet alleen ik. Dus is een niet bestaand.., zelf vinden ze zich heel goed, daarom vind ik het altijd beledigend om bij de vegetariërs ingedeeld te worden, want ik vegetariërs moeten bij de vleesetens ingedeeld worden en dat doen ze meestal niet. Mensen zeggen altijd.., Nee, dat is niet waar, of je participeert eraan of niet, en voor de vegetariërs heb je nog steeds de hele bioindustrie nodig om de melk en de eierenindustrie en de leer in stand te houden, dus het is gewoon een.., mensen denken dat het oke is, maar het is niet oke, dus.. Een psychologische 'stepping stone' om even te komen, maar het is geen eind. Als je er langer dan twee weken zit, zou ik zeggen, dan is het eerder te lang.

00:19:01 Esther Molenwijk

Probeer je wel eens zelf te toetsen of het misschien ook anders zou kunnen zijn, of je het misschien bij het verkeerde eind zou kunnen hebben?

00:19:10 Floris van den Berg

Nee, er zijn mensen genoeg die het anders kunnen doen, zeg maar, ik bedoel, waarom zou ik het anders doen? Je hebt Tobias toch en je hebt toch de lieve, aardige mensen, die influencers, of die gaan koken of dat?

00:19:21 Esther Molenwijk

Nee, ik heb het niet over de beïnvloeding, maar over.., kijk je hebt een heel duidelijke visie in dat veganisme de morele baseline is, dat mensen die niet veganistisch zijn, immorele monsters zijn, en dan...

00:19:33 Floris van den Berg

Kijk, dat helpt natuurlijk, dat weet ik ook, dat ga ik niet bij elke lezing gelijk zeggen maar, ik bedoel, soms helpt het ook om te shockeren, zeg maar, ik had zelf graag mezelf willen horen toen ik nog vegetariër was. Er was niemand die mij een schop onder mijn kont gaf toen, ze vonden het vegetarisme al goed genoeg.

00:19:52 Esther Molenwijk

Ja.

00:19:52 Floris van den Berg

Dat is niet goed genoeg.

00:19:53 Esther Molenwijk

Ja, ik snap het, ja en, probeer je dan wel eens filosofieën die.., laten we zeggen, filosofieën die zeggen 'ja, waarom zouden wij überhaupt het juiste doen? Waarom zijn wij verantwoordelijk voor andere wezens, ieder moet zijn eigen leven optimaliseren.' Probeer je wel eens vanuit dat soort blikken te kijken?

00:20:11 Floris van den Berg

Ja, kijk, dat is mijn theorie van, dat noem ik universeel subjectivisme, die ook in filosofie voor een betere wereld is, dat je jezelf altijd moet in kunnen leven in de slechtst mogelijke positie, dus, kijk, dat je jezelf in de andere moet inleven. Ik bedoel, dus als jij, zeg maar, iets hebt, dat je een shirt hebt dat je denkt 'ja, maar stel dat ik zelf in die in die sweatshop zou werken'. Natuurlijk, heel veel mensen willen zich niet inleven in die slecht mogelijke positie, maar ethiek betekent dat je je dus probeert in te leven in al die slechtst mogelijke posities en dan, ten tweede, probeert om die slechtst mogelijke posities te optimaliseren. Je kan ze niet helemaal maximaliseren, maar wel optimaliseren en dat is waar we hopelijk naar streven en dat betekent dus ook dat je mensen hun empathisch inlevingsvermogen moet helpen. Daarom, dan heb je literatuur nodig, heb je onderzoeksjournalistiek nodig, kunst en cultuur.

00:21:08 Esther Molenwijk

Het is interessant, dus eigenlijk die sociaal contract theorieën die je in je boek noemt, ik vond het razend interessant, eigenlijk dus..

00:21:14 Floris van den Berg

John Rawls.

00:21:15 Esther Molenwijk

Ja, dat je mensen eigenlijk de samenleving vorm laat geven vanuit een perspectief dat ze nog niet geboren zouden zijn en nog niet weten in welke positie, of ze geboren zouden worden als legkip bij wijze van spreken, of als CEO, of als slaaf, of wat dan ook.

00:21:30 Floris van den Berg

Dus, in Nederland kan je dan heel makkelijk zien.., wat zijn de slechtste posities in Nederland? Nou, je kan van alles bedenken, maar één van de dingen.., kijk, we hebben 18 miljoen mensen, maar 300 miljoen dieren in de intensieve veehouderij. Überhaupt al de kans dat je als mens.., stel dat je dat gedachte-experiment doet, de kans dat je als mens geboren wordt, is veel kleiner dan de kans dat je als kip geboren wordt. Nou, hoe wil je dan als kip of als gijt, hè, met die afgebonden ballen, zeg maar, dus of als schaap als dat elastiekje erom, ja, dat zou je toch niet lekker vinden, neem ik aan. Natuurlijk, dan moet je denken van 'hoe leef ik me in in een schaap?' Ja, nou ja, daar heb je dus die literatuur voor nodig, überhaupt, om dat te kunnen, of misschien wel biologieën, van alles. Ik vergelijk Nederland wel eens met Noord-Korea, want Noord-Korea staat bekend om, natuurlijk, zijn propaganda, zijn staatspropaganda, en iedereen herkent dat en iedereen vindt dat verschrikkelijk. Maar als je kijkt naar Nederland, naar hoe wij leren met dieren om te gaan, hè, en dat noem je carnisme, dus de impliciete ideologie hoe wij met dieren omgaan, dat wij ze kunnen gebruiken voor alles wat wij willen, of het nou vis is of eten of sport. Dat wordt ons

ook ingevoerd door door carnistische indoctrinatie, op school al, ik bedoel, je krijgt überhaupt schoolmelk, we gaan... Het meest afschuwelijke instituut is de kinderboerderij, ja, ik bedoel, dat klinkt naar, maar een kinderboerderij laat zien van 'oh, we doen aardig tegen dieren', maar het laat ook zien... als boerderij en dan hebben mensen een idee van een boerderij en daar komt melk vandaan. Dat is allemaal goed, dus dat is echt je reinste propaganda. Dat duurt ook even voordat ik doorkreeg 'wat is er nog mis met de kinderboerderij'. Dat is echt afschuwelijke indoctrinatie voor het carnisme. En dan, waar gaan ze heen, naar de dierentuin en de verhalen die er worden gelezen op school en wat er getraakteerd wordt op school, allemaal carnisme. En als mensen dan... als kinderen dan zeggen 'ja, dat wil ik niet of zo' dan zeggen ouders 'ja, je moet je bord leeg eten' of 'dat is niet zelig' of 'dat hoort er nou helemaal bij'. Dus echt, dit is indoctrinatie. En die indoctrinatie wordt met name ook door de lobby, dus door de melklobby en door de vleeslobby, aangewakkerd. Dus echt... er zit geld achter, ook nog eens een keer.

00:23:41 Esther Molenwijk

Ja, dus je maakt je ook zorgen over de institutionele wijze waarop dit carnisme, het feit het eten van vlees normaal zou zijn, aan ons wordt gebracht?

00:23:50 Floris van den Berg

Ja, dat vinden mensen ook altijd... het is een omkering dat ik zeg 'het is onethisch om je kinderen met vlees op te voeden', hè, ik bedoel, net als dat het onethisch is om je kinderen te laten stelen of zo... dus ik zou zeggen: zelfs als je zelf als volwassene immoreel bent en vlees eet, dan heb je nog steeds de plicht om je kinderen veganistisch op te voeden totdat ze 18 zijn en zelf ook kunnen besluiten om immoreel te worden. Maar dat is dus andersom. Het is niet zo dat mensen zeggen van 'oh, is het niet zelig om je kinderen veganistisch op te voeden'. Ik vind: Je hebt als ouder een morele plicht je kinderen op te voeden tot veganist. En het dus een enorme, echt een joekel van een, blinde vlek dat het normaal is om je kinderen op leren schoenen naar school te laten gaan, of onder een donsdeken te laten slapen. Ja, ik bedoel, maar dat is voor meeste mensen... dat beseffen ze niet, maar dat is wel zo. En hoe komt het dat we dat niet zien? Omdat we geïndoctrineerd zijn, vanaf kinds af aan, door een heel instituut, met heel veel geld erachter, in het carnisme en dat het heel moeilijk is om daar uit te stappen. En daar komt nog bij, een van de dingen die heel krachtig zijn, natuurlijk, dat het idee van een mensbeeld, en met name ook het manbeeld, hè, want eigenlijk zijn mannen het grote probleem. Vlees wordt meer door mannen gegeten en de de hele keten, van boer tot slachter is 90% man, maar dan ook het idee dat het manbeeld afhangt, mannelijkheid afhangt van vlees eten. Ik vraag het altijd allemaal studenten 'wie van jullie', en ik bedoelde het eerst als grapje 'denkt dat

je mannelijkheid afhangt van vlees eten?' En dan zeggen ze gewoon, ze durven het gewoon nog te zeggen, dat het zo is. Die groepsdruk, of dat je het idee hebt dat je dan niet echt een man bent als je geen vlees eet. Maar dat wordt dus ook je geleerd, zeg maar, of aangeleerd. Dat is de indoctrinatie.

00:25:29 Esther Molenwijk

Ja, en dit geheel gaat ervan uit dat de mens eigenlijk zijn ego opzijschuift, datgeen waar die zin in heeft, vlees bijvoorbeeld, en en continu kiest voor de moreel beste optie. Maar is dat niet wat naïef, want zo zitten we toch helemaal niet in elkaar?

00:25:47 Floris van den Berg

Nee, maar dat is net als met de slavernij ofzo. Dat moet gewoon verboden worden door de overheid. Kijk, mensen zullen uit zichzelf nooit allemaal veganist worden. Dat zal maar een heel klein... als het gewoon verboden wordt en je eet vlees en je gaat dan naar de gevangenis, dan gaat het wel snel. Dat meen ik ook echt. Als je mij dictator maakt, dan wordt vlees eten strafbaar en dan ga je de gevangenis in als je blijft eten, of melk drinkt of op leren schoenen loopt. Maar dan is hetzelfde als het verbieden van slavernij, zeg maar, het is niet 'zo van een beetje ofzo'. Ik weet dus 'mensen kunnen zich niet in toom houden', maar dan moet je ze moreel maken.

00:26:26 Esther Molenwijk

Dan moet je het bij wet verbieden, waardoor ze alleen maar de morele optie hebben, want jij bent het er wel mee eens dat we er niet vanuit kunnen gaan dat elke mens dit zelf gaat doen?

00:26:34 Floris van den Berg

Nee, ik bedoel, dat is hetzelfde als met slavernij of acceptatie van homohuwelijk, zeg maar, daar zullen altijd mensen tegen zijn. Dus, je moet zorgen dat de wetten dat je die goed krijgt en daarom vond ik het dus geweldig dat de Partij voor de Dieren in 2006, was het 2006?, voor het eerst in het Parlement kwam. Dat is dus wereldwijd uniek in de menselijke geschiedenis, dat we politieke macht hebben voor niet-menselijke dieren. Dat is geweldig, alleen het blijft niet groeien. En de BBB, dat zijn superimmorele eikels, hufterige klootzakken die zijn groter ja, ik kan niet anders zeggen, sorry, nog steeds groter dan de dingen..

00:27:12 Esther Molenwijk

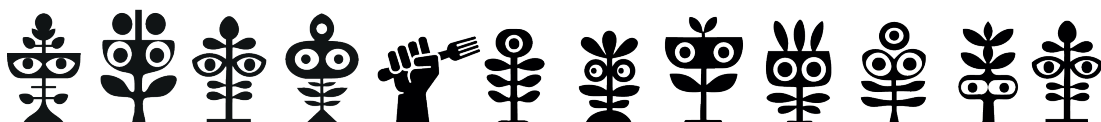
Dan de Partij voor de Dieren?

00:27:12 Floris van den Berg

Ja, en die groeit niet significant.

00:27:16 Esther Molenwijk

Wat onderstreept dat we meer anders vanuit ego kiezen dan vanuit compassie voor..

studio PLANTAARDIG

00:27:21 Floris van den Berg

En dan zeggen we, 'kijk, onderwijs zou dat moeten leren', maar aan de andere kant, wie.., 'de teachers' en het onderwijsmateriaal. Ik heb ook wel eens een gast-lezing gegeven bij de Hogeschool voor Diëtetik. Nou, daar geven ze echt niks over veganisme, daar leren ze alleen maar dat het ongezond is, Omdat de industrie daarachter zit. Het is dus 'teaching the teachers': Hoe krijg je dit weg? Dat is heel moeilijk, maar positief kan je zeggen, kijk, ik kan ook nog niet positief zeggen. Er zijn dus, as je kijkt naar emancipatiebewegingen, de vrouwenemancipatie, homoemancipatie, maar ook de sociale omslag voor roken, dat zijn dus voorbeelden van een omslag in het paradigma, in het denken. En ik hoop, het is mogelijk, dat dat natuurlijk met dieren ook gaat gebeuren, dat er een.., maar er zijn tot nu toe geen enkele signalen, en natuurlijk de ruk naar rechts in de wereldpolitiek, dat is ook weer gewoon een terugval van de morele cirkel eigenlijk, hè. Vrouwen en homo's vallen er eigenlijk ook buiten en buitenlanders vallen er buiten, maar dieren zeker ook.

00:28:25 Esther Molenwijk

Ja, dit is misschien een goed moment om even over te gaan op een op het oog heel ander onderwerp, maar wat toch weer terugkomt bij die dieren straks. En dat is het wokisme. Daar heb jij je de afgelopen jaren ook vrij stellig tegen uitgesproken. Je hebt het boek geschreven 'Het spook van woke' en 'Wokabulary', twee boeken. Nou, straks gaan we het hebben over hoe zich dat verhoudt tot dierenemancipatie, maar laten we eerst even ingaan op, ja, toch maar even die vraag, hè, wat is nou ook alweer woke?

00:28:53 Floris van den Berg

Ja, nou, kijk, dat ligt ook aan aan wie je het vraagt, hè, maar woke, ik zie het als een extreemlinkse, neo-marxistische beweging die, op een zeer dogmatische manier, een bepaald identiteitsdenken op de hele samenleving wil drukken. Dat zie ik als woke. En dat zit dus., dat is maar een heel klein percentage mensen, dat het echt helemaal zelf is, maar een heel groot deel van mensen dat deels meeloopt. En kijk, ik noem mezelf woke-kritisch, niet anti-woke, want je moet kijken naar, per deel, waar je dan voor en tegen., maar ik ben met name dus tegen het idee dat je iedereen in een liberale samenleving langs dezelfde lat moet leggen, wat hij moet vinden over zijn eigen identiteit of de andere identiteit, hè.

00:29:50 Esther Molenwijk

Misschien is het goed om nog even te zeggen dat woke ingaat op bijvoorbeeld anti-racisme, het gaat over de rechten voor LHBTQ+..

00:29:57 Floris van den Berg

Kijk, maar dan is het ook., kijk, ik ben natuurlijk tegen

racisme en ik ben voor rechten voor LHBTQ+, maar het gaat erom., hoe ver uit zich dat in wat voor soort beleid? En bijvoorbeeld één van de dingen waar het toe leidt, bijvoorbeeld, laat ik me tot mijn eigen vakgebied beperken, tot de filosofie, dat natuurlijk, als je dus woke denkt en je hebt je morele cirkel helemaal uitgebreid, maar als je dan langs die meetlat de filosofen gaat leggen, dan deugt natuurlijk geen enkele filosoof. Zoals Kant ofzo, en dat je dan zegt, 'ja, maar die gaan we niet meer lezen, want die deugt niet', ja, dan ben je volgens mij..

00:30:43 Esther Molenwijk

Omdat Kant een witte man was?

00:30:44 Floris van den Berg

Omdat het een witte man is, omdat hij niet aardig was over vrouwen of iets over slavernij heeft gezegd, ja, maar dan., natuurlijk kun je dat wel meenemen, maar om dan weg te schrijven of dat je zegt 'ja, maar ik ga Jan Wolkers niet meer lezen, want dat is seksistisch'. Je kan het meenemen in hoe je hem beoordeelt, maar als je zegt 'die man is fout', of 'ik ga niet meer naar Picasso kijken, want het was..'. Ja, dan heb je jezelf zo ingeperkt. Ik vind dat je zelf daarmee te kort doet en dat je ook als je andere mensen., kijk, als jij vindt dat je bepaalde taal moet gebruiken, dat is prima, maar als je dan iemand anders dat gaat vertellen, van 'ja, maar jij moet het ook doen', ja, dan is het niet meer..

00:31:25 Esther Molenwijk

Bijvoorbeeld dat jij niet meer zou mogen zeggen 'een blanke man', je moet zeggen 'een witte man', dat vind jij een soort rigiditeit.

00:31:32 Floris van den Berg

Natuurlijk, je kan het erover hebben, je mag iemand vragen van 'waarom noem je dat zo', maar, hè, ik bedoel maar., als je dat gaat afdwingen aan mensen, dan vind ik dat echt, hè, dat zie je bijvoorbeeld ja., woke, als ik het over woke studenten mag hebben, het is altijd maar een heel klein percentage. Een woke student, die weet al, die komt niet naar college om te leren, maar die komt om de docent langs de woke meetlat te leggen. Dus, of de docent, of de literatuur goed is, of hij de goede woorden gebruikt of er niks is., ja, en dat gaat volgens mij veel te ver.

00:32:10 Esther Molenwijk

Kun je een voorbeeld geven van iets dat zo'n woke student over jouw lesstof heeft gezegd, bijvoorbeeld?

00:32:15 Floris van den Berg

Nou ja, kijk, dat de filosofie., dat de leerstof uit witte mannen bestaat, ja, maar dat is niet gek, omdat tot voor kort was filosofie alleen voor witte mannen. Dat was natuurlijk niet goed dat het zo was, en waarschijnlijk gaat

studio PLANTAARDIG

het dus nu snel veranderen, maar je kan niet zeggen 'ja, we gaan dan nu naar andere teksten zoeken'.

00:32:38 Esther Molenwijk
Waarom eigenlijk niet?

00:32:41 Floris van den Berg
Omdat ik vind dat je dus teksten moet uitzoeken op hun merites en niet kijken van 'wie die persoon is', maar als je dat wel gaat doen, dan zal waarschijnlijk blijken dat witte mannen zijn, ja, maar of ze hetero of niet hetero zijn, dat weet ik niet, zeg maar. Dat is niet relevant.

00:32:58 Esther Molenwijk
Dus, het zit jou niet zozeer in het feit dat ze inderdaad naar meer gelijkheid willen, maar dat beleid rondom vooral hoe we met onze literatuur omgaan.

00:33:07 Floris van den Berg
Nou, ze zijn erg intolerant. Ook dus dat ze mensen vinden die niet aan hun waarden voldoen, dat die ook mee moeten doen. Kijk, ik vind, als docenten bijvoorbeeld of mensen dat helemaal omarmen en zelf hun eigen literatuurlijsten..., dan vind ik dat natuurlijk geweldig prima, moeten ze zelf weten. Maar als je gewoon zegt van 'ja, maar iedereen moet dat doen', ja, dat gaat wel erg ver, zeg maar. Het zit vooral in die kleine details..., nou, de intolerantie voor andersdenkenden, ik bedoel..., echt woke is omgekeerd racisme, want die zien dus niet..., die zien jou als witte vrouw en mij als witte man terwijl je zegt 'ja, maar ik ben dat misschien wel, maar dat zijn niet de argumenten die ik geef', zeg maar, luister naar wat ik zeg en niet naar wie ik ben. Dus ik begin soms wel eens mijn college met te zeggen, 'kijk, hier staat geen witte man', want dat ben ik niet, ik ben een docent. Kijk, als je racisme wil bestrijden, dan is is het geen goed idee om het omgekeerde te gaan doen. Dat is waar het soms, denk ik, misgaat.

00:34:15 Esther Molenwijk
En is het niet zo dat eigenlijk in elke emanciperende beweging soms een soort overdrijving komt in het begin, een soort hele harde..., ik weet nog dat er toen in die feministische golf weet ik dat er toen ooit geroepen werd van 'alle vrouwen zijn lesbisch, alleen, ze weten het nog niet allemaal'.

00:34:29 Floris van den Berg
Ja, dat vond ik ook stom.

00:34:31 Esther Molenwijk
Maar dat dat er een beetje, ja, bijhoort, dat je ook een beetje uit de bocht vliegt in het begin om je punt te maken.

00:34:37 Floris van den Berg
Prima, maar ik bedoel, iemand mag toch wel zeggen

dat ze dan uit de bocht vliegen, zonder dat je..., kijk, wat rechts doet, is zeggen 'alles wat links is of alle wat woke is, is slecht'. Maar ik vind dat je het dan intern moet kunnen kritiseren, zeg maar, daarom zeg ik, daarom noem ik mezelf woke-kritisch, maar het vervelende is dat het debat gepolariseerd is, dat zodra iemand iets tegen woke zegt, dat er gezegd wordt dat je in het extreemrechtse kamp en dat is natuurlijk ook niet constructief.

00:35:02 Esther Molenwijk
Want is dat waar jij van wordt beschuldigd?

00:35:03 Floris van den Berg
Ja, natuurlijk, ja, dat zeg ik, ik noem mezelf woke-kritisch.

00:35:08 Esther Molenwijk
En dat zou je bestrijden, dat jij in het extreemrechtse kamp zit, dat is niet het geval?

00:35:13 Floris van den Berg
Dat lijkt me wel ja, tenminste, als..., kijk, maar ik ben ook heel erg islam-kritisch, hè, dus ik ben heel erg islam-kritisch, maar op alle religies, maar ook islam kritisch, en dat hoort ook bij rechts dus., en ik ben heel erg voor de vrijheid van meningsuiting, ook om dingen te zeggen die links niet wil dat je zegt, dus in die zin zit ik rechts, maar ja, ik ben wel voor de verzorgingsstaat en voor ontwikkelingshulp en voor emancipatiebeweging dus zeg maar waar ik zit.

00:35:41 Esther Molenwijk
En lid van de Partij voor de Dieren, als ik het goed hebt gelezen.

00:35:45 Floris van den Berg
Jazeker, maar daarom, ik ben wel lid van de Partij voor de Dieren, maar ik geloof dat de liefde van één kant komt, hè, want natuurlijk, ik..., ik vind dat de Partij voor de Dieren veel te woke is.

00:35:53 Esther Molenwijk
Nou precies want daar..

00:35:55 Floris van den Berg
Dat vind ik ook heel erg jammer.

00:35:57 Esther Molenwijk
Ja, om te beginnen, ben ik benieuwd: Hoe past die emancipatie van dieren, want zo kun je dat veganisme in zekere zin ook noemen, denk ik, hè, dat uitbreiden van die morele cirkel, is een soort emancipatie van dieren. Hoe past die in dit woke narratief?

00:36:12 Floris van den Berg
Kijk, er zijn natuurlijk, voor de mensen zelf, een deel van extreemlinks is natuurlijk ook voor klimaat en vega-

studio PLANTAARDIG

nistisch, maar niet allemaal natuurlijk, want de SP doet niks met dieren, zeg maar, of de PvdA eigenlijk ook niet, dat zag., een deel van GroenLinks ook niet. Dus er is wel een zekere overlap, maar als je nu gaat denken dat alles wat veganist is, noodzakelijk ook dat moet doen, dat is., er zijn natuurlijk ook mensen.. In principe is het, hoe ver wij, kijk, hoe ver je emancipatie uitbreidt, dat kan ook links-rechts. Je hebt links liberalisme en rechts liberalisme. Je hebt ook rechtsliberalen die vinden dat vrouwen en homo's gelijke rechten moeten hebben, zeg maar, dus nu als je dat gaat zeggen van 'nee, je moet dit zijn en als je niet dit ook hebt, dan ben je geen echte.', dat lijkt me., dat is niet ook., als we het toch over pragmatisme hebben, lijkt me dat niet pragmatisch, om dat te zeggen. En het is ook niet waar, het is niet noodzakelijk dat dat bij elkaar hoort.

00:37:10 Esther Molenwijk

En snap je ook., je zou ook kunnen denken van 'oke, je hebt vrouwenemancipatie, je hebt LHBTQ+ emancipatie, wat hebben we nog meer, antiracisme natuurlijk, en daarna komen de dieren, dat dat een heel soort van logische volgorde..

00:37:24 Floris van den Berg

Grappig, heel veel mensen die dus tegen antiracisme zijn, die zijn niet noodzakelijk veganisten hoor, ik bedoel, bij DENK ofzo. Dus ik vind ook... dat heb ik ook., mijn kritiek op feministen was bijvoorbeeld bij mainstream veganisten, want dan kon je, bij de Opzij kreeg je dan een leren tas erbij bijvoorbeeld, zeg maar, nee dus..

00:37:43 Esther Molenwijk

Jij vindt het van een andere orde eigenlijk die dierene-mancipatie of het veganisme, dat vind jij van een andere orde dan, laten we zeggen, LHBTQ+.

00:37:52 Floris van den Berg

Nee, ik ben ook voor die emancipatie, maar alleen, hoe het geïmplementeerd wordt en wat het betekent dan, zeg maar, en hoe., of je dat., want ik ben, als liberaal, ook voor dat soort emancipaties, hè, dus in die zin, maar dat hoeft niet per se., hoe ze het geïnterpreteerd hebben en implementeren, dat vind ik intolerant voor een deel en dat vind ik ook heel jammer, want ze snijden zichzelf in de vingers. We zijn, ik zou zeggen, voor een deel uit de bocht gevlogen, terwijl de 'cause' in principe goed was. Maar ik vind wel dat iedereen ook, dat als je antiracisme bent, dan moet je ook zeggen 'ja kom op, dan eten we ook geen vlees', zeg maar, dat gaat me ook..

00:38:35 Esther Molenwijk

Nou ja, in die zin zou je kunnen zeggen, zouden we die wokisten ook soort van kunnen omarmen en het die-rendoel erbij schuiven?

00:38:44 Floris van den Berg

Maar goed, die zouden dan ook allemaal gelijk, kijk, dat zou kunnen, maar zij zelf zijn intolerant tegenover., ze willen dan weer dat je bepaalde dingen doet of bepaalde dingen niet doet of bepaalde dingen niet zegt, hè, want vooral, ze zijn nog heel erg over hoe je het zegt. Bijvoorbeeld, de Nederlandse Veganisten Vereniging, die is is ook helemaal 'gewoked', dat vind ik echt heel jammer, omdat ze denken van 'oh maar hé, maar dat zijn alleen maar witte mensen bij de veganisten'. We gaan nu zoeken naar wat., om niet-witte mensen erbij te krijgen. En ik zou zeggen, nou, kijk, het is voor iedereen, als ze erbij gekomen, zijn ze welkom en je kan er misschien een keer extra folder bij doen, bij dingen, maar om ze nou op de voorpagina te zetten, ja, het mag, ik bedoel, als ze er zijn, dan mag het, maar ik bedoel, om ze nou te zoeken en ze nou op een podium te geven van 'we willen jullie erbij, want we willen niet als racistisch gezien worden', dan ben je dus spijkers op laag water aan het zoeken en dan ben je met iets anders bezig dan met met dat., het gaat niet meer om de dieren. En dat vind ik echt heel kwalijk dat ze dat gedaan hebben, of dat ze bijvoorbeeld., mensen zeggen 'ja, maar we willen niet dit soort geluiden laten horen, want dan vinden mensen dat, dat zou misschien mensen af kunnen schrikken'.

00:39:49 Esther Molenwijk

Kun je eens een voorbeeld noemen?

00:39:51 Floris van den Berg

Nou ja, bijvoorbeeld, als je een te harde te harde stem liet horen over., de holocaust-vergelijking maakt zeg maar, nou, dat dat willen ze dan ook niet, dan zou je mensen dus tegen de borst kunnen stoten zeggen. Dan zeg ik 'ja, nou ja, het veganisme gaat natuurlijk voor een deel over mensen tegen de borst stoten'. Als je niemand meer tegen de borst mag stoten, als je dat überhaupt gaat omhelzen dat idee van 'oh, we moeten niemand boos maken, die mensen niet en dat niet en ..'. Ja, dat vind ik jammer. Dat gaat, zou ik zeggen, dat is pas niet effectief.

00:40:18 Esther Molenwijk

Ja ja ja, dus het is allemaal iets te politiek correct geworden? Iets te gevoelig?

00:40:21 Floris van den Berg

Ja, nogmaals, als je zelf politiek correct wilt zijn, dan prima, ga je gang, niemand hoeft., maar om dat helemaal aan anderen op te leggen. Net als, ja nog een van de dingen op de universiteit. Kijk, dat er mensen zijn met hoofddoeken moeten ze zelf weten, ja, ik vind het stom, maar je moet het zelf weten, maar om nou op elke folder van de universiteit vrouwen met hoofddoeken te zetten, terwijl dat je die echt moet zoeken, ja, dat dat vind ik dan weer., dat is een voorbeeld van woke dan, vind ik. Waarom zou je dat doen? Je maakt gewoon., er komt een fotograaf, die maakt een foto en als ze erop

studio PLANTAARDIG

staat prima, maar om d'r nou op de voorpagina te zitten, vind ik niet terecht.

00:40:58 Esther Molenwijk

Je vindt dat niet horen bij het verder helpen van die emancipatie van die beweging, dat je af en toe een beetje overrepresenteert?

00:41:06 Floris van den Berg

Ja, overrepresenteerd, maar, trouwens, ik vind namelijk ook dan dat een hoofddoek helemaal geen emancipatie is, natuurlijk hè, want als liberaal heb ik een dubbele visie op de hoofddoek. Ik ben er.., als liberaal kan ik er niet tegen zijn, want dat moet je zelf weten. Maar aan de andere kant vind ik als liberaal ook van 'het is een teken.' Waarom zou je vrijwillig een teken van onderdrukking dragen, zeg maar, ik bedoel dat.., dus ik ben heel erg, persoonlijk, tegen de hoofddoek, maar politiek gezien natuurlijk niet. Dat zijn als liberaal twee dingen.

00:41:36 Esther Molenwijk

Ik snap het. Ja, dat is natuurlijk sowieso iets wat in zekere zin wel wat kan wringen, dat je aan de ene kant uitgesproken liberaal bent, en aan de andere kant een heel uitgesproken idee hebt, bijvoorbeeld over het veganisme.

00:41:50 Floris van den Berg

Ja, maar dat past bij elkaar. Ik noem dat groen liberalisme. Dat is hetzelfde liberalisme, alleen je hebt de morele cirkel uitgebreid van antropocentrisme met alleen mensen, naar sentientisme, met ook dieren. Dat is het enige verschil en voor de rest ben ik gewoon liberaal. Je mag alles doen wat je wil. Het was wel grappig. Iemand zei van 'hoe kan je nou liberaal zijn?' En die had een hele lijst met dingen die dan niet mochten van mij, maar ja, dat zijn allemaal dingen die dus schade toebrengen aan of niet menselijke dieren of aan toekomstige generaties, doordat ze zo'n grote ecologische voetafdruk hebben. Dus je mag wel alles, als je maar niet anderen schaadt en het is zo normaal in onze samenleving om dingen te doen die wel andere schaden, of het nou mensen in Verwegistan zijn of we hebben het al over die sweat shops gehad of een ecologische voetafdruk hebben of dierschade, dat vinden wij gewoon volkomen normaal. Dat zijn morele blinde vlekken. Ik vind het de taak van filosofen, wat zou filosofisch moeten zijn, het wijzen op de morele blinde vlekken. En die taak, die enige taak wat ze moeten doen, dat doen ze niet. Daarom ben ik ook heel teleurgesteld en ook gewoon boos op mijn collega's. Ik heb heel veel boosheid.

00:42:56 Esther Molenwijk

Ik voel het, ja.

00:42:58 Floris van den Berg

Maar die boosheid is ook.., dat is een stem die ik geef,

dat is niet mijn persoonlijke boosheid, want ik heb het goed. Die boosheid van mij, ik spreek namens de dieren die nu vermoord worden en ik smeeek namens de planeet die nu vernaggeld wordt, omdat wij deze mongolen in het Parlement hebben gekozen, ondanks al onze hoogopgeleiden die we hebben. Nederland is hoger opgeleid dan 'even' en de grootste partij is voor de intensieve veehouderij en een klimaatontkennende partij, dus wat is het nut van onderwijs? Vertel het maar. Maar die boosheid van mij is dus een stem aan onze eigen kinderen, aan onze toekomstige generaties en aan de dieren in de bioindustrie. En ja, dan weet ik veel, de homo's die gediscrimineerd worden, ja, daar is die boosheid sorry.

00:43:44 Esther Molenwijk

Ja, nee, dat dat mag, ik ben blij ..

00:43:46 Floris van den Berg

Ja, mensen houden niet van boosheid en dan zeggen ze 'oh, dan ga ik er niet naar luisteren, want hij is boos', maar dat is ook raar. We houden niet van boosheid, ja.., maar ik denk dat boosheid soms.., ja, ik weet niet of het effectief is, maar het is in ieder geval wel gepast. Als je niet boos bent over hoe wij dieren behandelen, dan zit je hart niet op de goede plaats.

00:44:08 Esther Molenwijk

Ja, en wat ik interessant vind, hè, jij zegt 'dat past wel degelijk binnen dat liberale verhaal'. Nou, we kiezen steeds meer liberalen in de politiek.

00:44:19 Floris van den Berg

Ja, maar dat dat vind ik dan, hè, liberalen, maar met blinde vlekken, kiezen wij in de politiek.

00:44:25 Esther Molenwijk

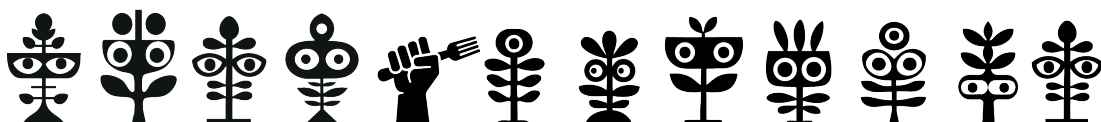
En toch is het natuurlijk zo dat liberalisme natuurlijk gaat over niet betuttelen en wat mensen als uliem betuttelend zullen voelen, is dat iemand je vertelt wat je wel en niet mag eten.

00:44:34 Floris van den Berg

Ja, maar dat is dus.., kijk, dat is, dus daar heb je dus enigszins dat denken bij nodig. Kijk, je hebt je intuïties, wat je denkt, maar goed, filosofie laat zien dat bepaalde intuïties niet moreel zijn, en hoe komen we aan de intuïties doordat we opgevoed zijn op een bepaalde manier, dus ja, die inconsistentie moet je leren zien. Dus, liberalisme, zoals dat nu is, is inconsistent en blind liberalisme met.., het is geen echt liberalisme, want het richt wel heel veel schade aan. Dus ik vind dat geen echt liberalisme, dus ik zou zeggen 'in de VVD zit geen enkele liberaal'.

00:45:14 Esther Molenwijk

Dus filosofen zijn eigenlijk geen filosofen en in de VVD

studio PLANTAARDIG

zitten geen liberalen.

00:45:18 Floris van den Berg

Ja, maar, kijk, dat is wel..., wat filosofie doet, is zoeken naar consistentie. Kijk, nogmaals, als homo's zeggen, ik heb ook wel homovrienden van de COC die zeggen, 'wij zijn heel erg voor emancipatie wegens..', oke, prima, dus je bent veganist. Ja, en dan zeggen ze 'nee'. Dan zeg ik 'denk eens na man'. Ik bedoel, hoe kan je dan..., of feministen die dan op de barricade..., of antiracisme mensen, ik enger me daar echt mateloos aan, want ze zijn inconsistent. Oke, ik wil het ze wel even uitleggen, maar dat is dan niet genoeg, want dan zeg ik 'jongens, ik leg het nu even uit hoe het zit'. Nou, dat zijn jullie dus aan het eind veganist, maar zo werkt het niet, maar dat zou wel moeten. Je zou zo opgeleid moeten zijn dat je zo kritisch kan nadenken dat, als je dus met de feiten en logica geconfronteerd wordt, dat je bereid bent je eigen leven te veranderen en dat zeg ik altijd tegen m'n studenten 'aan het eind van dit college zijn jullie veganist en gaan jullie niet meer niet meer vliegen en het is de vraag of je nog kinderen neemt', maar goed, dat is een andere optie..

00:46:14 Esther Molenwijk

Ja, en dat gebeurt dan niet. En dan heb je voor jouw gevoel geen geslaagde college gegeven?

00:46:21 Floris van den Berg

Nee. Dus gewoon te zeggen 'we staan hier onze tijd te verdoen'. Jullie betalen mij hiervoor om hier te zijn, dat is leuk, maar ik bedoel, wat is het nut hiervan?

00:46:30 Esther Molenwijk

Ja, ik probeer me een beetje in te leven in jouw hoofd, dat moet toch wel heel frustrerend zijn.

00:46:39 Floris van den Berg

Ja, nou, ik ben diep gefrustreerd en ook boos en teleurgesteld. Mijn nieuwe boek dat uitkomt heet 'De vrolijke misantroop' en het vrolijkste slaat op mijn eigen leven. Ik bedoel, behalve dan nu, als we het erover hebben, maar ik bedoel, in principe, ik heb een hartstikke vrolijk leven. Ik heb echt geen enkel probleem, ik heb alles, helemaal goed, mijn ouders leven nog, dus ik heb niks te klagen.

00:47:08 Esther Molenwijk

Je ziet een hele grote misstand. Je bent daar verschrikkelijk boos over en je bent gefrustreerd dat mensen niet..

00:47:11 Floris van den Berg

Ik heb het gecompartmentaliseerd, ik ben ook een stoïcijner, ik bedoel, ik slaap goed 's nachts. Ik ben geen fatalist of defaitist, dat je het bij de plakken neerzet. Ik vind dat je de plicht hebt om tot het bittere einde je best

te doen, want je kan altijd jezelf .., iedereen kan aan het eind van z'n leven de vraag stellen: Was ik deel van het probleem of was ik deel van de oplossing? Of het nou, kijk, als jij leeft in de tijden van dat er nog geen vrouwenemancipatie was, maar er werd gestreden: Was jij toen stil, was je tegen of was je voor, hè, en datzelfde geldt nu ook, was je voor was, je deel van de dierenholocaust of tegen? En dan vind ik ook, en dan, tegen is dan één, maar kijk, ik vind ook dat je dan dus..., zolang je niet het risico loopt om in de gevangenis gefolterd te worden, dat je je ook wel uit moet spreken en en uit moeten durven te spreken.

00:48:07 Esther Molenwijk

Dat het niet genoeg is om veganistisch te zijn?

00:48:08 Floris van den Berg

Nee, want daar haal je dat niet mee uit de wereld. Dan moet je een podcast maken bijvoorbeeld, of je uitspreken, of lid worden van..., of desnoods lid worden van een organisatie om een collectieve stem te kunnen geven. Een stille veganist heb je niks aan, heb je echt niks aan, want..

00:48:26 Esther Molenwijk

Nou ja, een stille veganist scheelt natuurlijk al een hoop dierenleed..

00:48:28 Floris van den Berg

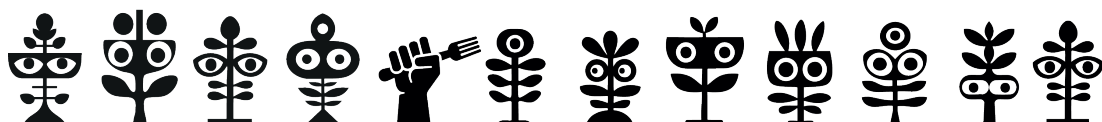
Jawel, maar ik wil maar even duidelijk maken dat erom gaat om het instituut uit de wereld te knijgen. En dan helpt het niet.

00:48:36 Esther Molenwijk

Dan moet je een stap verder gaan. In dit kader, ja, je hebt de vraag ook al een beetje beantwoord, maar ik ga hem toch laten horen, want ik heb nog een ingezonden vraag. Deze komt van een leerling van jou, en niet zo-maar één, van Willem Vermaat. Hij is milieuwetenschapper, die zich dus ook specialiseerde in die milieu- en dierethiek, en hier komt zijn vraag.

00:48:59 Willem Vermaat

Floris van den Berg. Ja, hij is eigenlijk een van de weinige echte filosofen. Er zijn veel mensen die zichzelf filosoof noemen, en laat ik het concreet maken, die toegeven dat het ethisch onverantwoord is om dieren te eten, maar die daar geen consequenties aan verbinden. En dat doet Floris wel, die zegt 'als dat zo is', en het is zo, 'dan moet je veganist zijn, dan moet het ook bij wet verboden zijn dat we dieren eten en dan moeten mensen die dat wel doen in de gevangenis.' Maar over dit geheel, Floris, wil ik je ook graag een vraag stellen. Vind je dat je eigenlijk wel ver genoeg gaat? Want, als het zo moreel problematisch is, moet je dan niet meer doen om die immorele dierenindustrie een halt toe te roepen?

studio PLANTAARDIG

00:49:51 Floris van den Berg
Aha, ja, grappig, daar heb ik ook over geschreven van..., hij alludeert aan, zeg maar, natuurlijk, als je..., ik bedoel, het verzet in de Tweede Wereldoorlog, zeg maar, hoe ver moet je gaan? Moet je ook..., nou bijvoorbeeld, ik heb overwogen een tijd, ik heb zelfs plannen gemaakt om een slachterij in de as te leggen.

00:50:12 Esther Molenwijk
Daar heb je plannen voor gemaakt?

00:50:14 Floris van den Berg
Ja, daar heb ik plannen voor gemaakt, nog een keer gekeken, dus gewoon een 'lone wolf' actie, maar ik dacht 'ja, wat voegt dat toe aan het systeem?' Zeg maar, ten eerste van, kans is groot dat je gepakt wordt, nou dat is het eind van je carrière, zeg maar, ik bedoel, dan kan ik geen docent meer zijn. De verzekeringsmaatschappij betaalt het..., dus ik bedoel, hoe lang zet je dat systeem..? En er zal maar net iemand, weet ik veel, een iemand, een onderhoudsmonteur bezig zijn die je niet aan had zien komen, zeg maar, dus het leek mij allemaal..., en dan nog de milieuschade, zeg maar, al bij elkaar, niet.

00:50:47 Esther Molenwijk
Dat leek me niet..

00:50:47 Floris van den Berg
Dat leek me niet de beste optie, hè, natuurlijk. En het toepassen van geweld, hè, ik bedoel, kijk, dan gaat het natuurlijk ook van..., ik ben niet tegen geweld tegen..., nou, dat soort dingen, dus de sabotage van dat soort dingen of mensen die de stallen in gaan om beelden te maken. Ik ben ambassadeur van, ja, dat heet Ongehoord, dat is niet deze Ongehoord, die lui..

00:51:09 Esther Molenwijk
Ja, dat is goed om te zeggen. Er is ook een soort een dierenrechtenorganisatie die Ongehoord heet.

00:51:15 Floris van den Berg
Ja, en die gaan dus de stallen in om..., en die breken soms in, om beelden naar buiten te brengen en dat vind ik goed, maar ik doe zelf niet mee, omdat ik ten eerste te schijterig ben en ten tweede wil ik mijn baan houden, anders verlies ik mijn podium ook. Dus, dat is gewoon de pragmaticus..., maar ik steun dat dus wel, zeg maar. Maar geweld tegen personen, zeg maar, vind ik moeilijk, zeg, in die zin van, ik streef voor een wereld met een liberale democratie, zonder geweld, met het geweldsmonopolie door de staat, dan ja, dan, ja dan, dan is het heel moeilijk om dat te rechtvaardigen, maar in theorie heeft hij natuurlijk wel gelijk van 'als je dat echt vindt', maar ja, wie moet je dan omleggen? Wie is het doel dan? Ik heb besloten gewoon van 'ik ga niet voor geweld tegen mensen, dus nooit, maar ja, wat is nooit nooit'. Zou ik dat ook niet doen als er concentratiekampen waren

met mensen? Dat weet ik niet. Denk het ook niet, omdat ik ook niet durf. Dus in die zin..

00:52:11 Esther Molenwijk
Dus, het is iets wat wel af en toe zo door je hoofd gaat, van zou geweld..

00:52:14 Floris van den Berg
Nou, vendegaand geweld tegen het instituut, zonder geweld tegen mensen, daar ben ik voor, alleen dan maak je..., wat helpt? Ik bedoel, je weet dus, de suffragettes, dat waren degene dus die voor rechten waren..., voor vrouwenrechten, die hebben in de 19e eeuw heel veel protesten gehouden, hè, marsen en petitieën en het lukte allemaal niet. Toen hebben ze op een gegeven moment..., gingen ze geweld gebruiken, gingen ze brand stichten en hetgeen wat het meest geholpen heeft, was bij de paardenrennen, in 1914 meende ik, heeft één van de suffragettes zich voor het paard van de koning geworpen, wat voor het eerst live ook op de radio was.

00:52:58 Esther Molenwijk
En de dood gevonden daar?

00:53:00 Floris van den Berg
Ja, zij was dood en volgens mij het paard ook en de jockey. Dus, en dat had toen wereldwijd aandacht, zeg maar, dus, naja, hmm.

00:53:13 Esther Molenwijk
Dus dit soort radicale ideeën gaan..

00:53:15 Floris van den Berg
Ik wil even echt precies zeggen dat ik dus tegen het geweld op mensen ben en waarschijnlijk ook op spullen, maar dat is alleen maar pragmatisch, omdat het averechts werkt. Maar, Willem heeft wel gelijk, het is echt zo slecht, zeg maar, het is niet alleen maar van een beetje fout, dat we eigenlijk te normaal doen en dat we eigenlijk te, ja..., blijkbaar voelen we het niet goed genoeg om..., nog wat, want als er dus als er dus concentratiekampen van mensen zouden zijn, dan zouden we het wel anders voelen. Dus toch is er blijkbaar nog iets wat ons weerhoudt om echt, echt actie te ondernemen.

00:53:55 Esther Molenwijk
Ja, helder, ik zit te denken, zouden we dit nog op de een of andere manier vrolijk kunnen eindigen?

00:54:02 Floris van den Berg
Nou ja, kijk, dat is wel..., als ik noem, waarom wil ik... de vrolijke veganisten... in mijn eigen leven: Ik voel me een stuk vrolijker als veganist. Ik bedoel, ik, mijn eten is veel beter geworden en ik heb veel meer plezier in eten sinds ik veganist ben. Dus, voor mij was eten eigenlijk altijd van 'ja, moet je vullen'. Ik haalde er echt nooit veel uit en nu heb ik er wel veel meer plezier in, zeg maar, dus

studio PLANTAARDIG

de vrolijkheid is wel daar mee gekomen. Ja, ik denk echt dat de wereld, nogmaals, echt vrolijker kan zijn, wat is nou het probleem zeg? Er is geen probleem, alleen wij denken dat er een probleem is, ja.

00:54:43 Esther Molenwijk

Er ligt een vrolijke mogelijkheid voor ons allemaal. Floris van de Berg, heel hartelijk dank dat je hier wilde zijn.

00:54:50 Floris van den Berg

Ja, graag gedaan.

00:54:52 Esther Molenwijk

Ik zeg nog voor de luisteraars dat jij ook een eigen podcast hebt. Die heet 'De vrije gedachte' en natuurlijk dat ze nog 20 boeken van je te lezen hebben, dus nog veel meer van deze filosoof. Hartelijk dank. Vlak na de opname stuurt Floris me een mail. Daarin schrijft hij, 'onderweg terug twijfel ik of ik goed genoeg heb geantwoord en of mijn boosheid niet averechts werkt, zoals Tobias al aangaf. Ik vind het heel goed en tof dat jij deze podcast doet en ik voel me er wat ongemakkelijk bij dat jij zo'n boos mannetje tegenover je vond. Ik vrees dat de podcast niet heel positief ontvangen zal worden.'

En het beste leek me om dit maar eens aan jullie voor te leggen. Hoe luisterde jij naar dit gesprek? Mogen we boos zijn? Moeten we misschien zelfs boos zijn? Of juist niet en werkt het averechts? Laat een reactie achter, dat kan op Spotify, onderaan de aflevering of stuur me gewoon een mailtje, naar info@studioplantaardig.nl. Marlon van der Pas verzorgde weer de audiomixage van deze aflevering en ik dank alle luisteraars die deze podcast mogelijk maakten. Wil jij ook een duit in het zakje doen? Ga dan naar studioplantaardig.nl, dank je en tot de volgende!

VOLG STUDIO PLANTAARDIG OP JOUW FAVORIETE PODCAST PLAYER

